

[Arne Bjerregaard]

brugsskoler og foreninger i hobetal udsprang af og fra landbefolkningen og skabte en bred folkelig udvikling, som nok førte os frem i forreste række af nationer og var en medvirkende årsag til, at dansk demokrati stod særdeles stærkt, da så mange andre demokratier blev blæst omkuld i 1930ernes krise.

Jeg har taget dette med, ikke blot af nostalgi, men også fordi jeg mener, det er væsentligt for samfundsforståelsen og nødvendigt, når vi politisk skal tage stilling til, hvad vi vil med dansk landbrug i fremtiden. De historiske betragtninger fortæller os nemlig, at vi ikke uden væsentlig negative samfundsmæssige konsekvenser kan reducere landbruget og landbefolkningen til en lille brik i samfundet eller reducere landbrugsjorden til herlighedsarealer for nostalgiske og nysgerrige øjne fra, ja, jeg må nok sige den teoretiske elites overklassens overdrev.

Det er sagt ofte i denne sal, bl.a. nu af hr. Ove Jensen og af landmænd og organisationer, at blot landbruget igen blev frit og uafhængigt af politikernes indblanding, ville det blive til gavn for både samfundet og erhvervet. Her må jeg gentage, at hvis jeg ellers kender min historie ret, har vi såmænd styret landbrugserhvervet gennem love og forordninger siden ophævelsen af stavnsbåndet i 1788. Selve ophævelsen af stavnsbåndet, loven om udflytningsret m.v. var jo et indgreb i landbrugets strukturudvikling.

Siden 1788 har vi direkte og indirekte styret landbrugsudviklingen, og netop derved skabte vi et landbrug, som frem til 1960 var absolut førende på en række væsentlige områder. At vi senere tabte terræn, skyldtes vel netop manglende politiske tiltag på området, og endelig er der vel næppe nogen, der i dag vil påstå, at landbrugspolitikken i EF har noget som helst at gøre med fri markeds politik og liberalisme.

Det sidste må man selvfølgelig gøre sig klart, når man skal diskutere landbruget og landbrugets udvikling, og formålet med denne debat må vel være at finde frem til en politisk afklaring af, om vi skal gøre noget eller ikke gøre noget på det landbrugsmæssige område, altså om vi ønsker en styret udvikling eller vi ønsker kræfternes frie spil, som hr. Ove Jensen og andre gør sig til talsmænd for.

Ønsker vi den udvikling, som vi er inde i, og ønsker vi den forceret ud fra de frie kræf-

ters filosofi, vil det da selvfølgelig føre til, at vi kun vil have ganske få tusinde landbrug tilbage ved årtusindskiftet, hvilket igen vil føre til en betydelig affolkning ikke alene i selve landbruget, men også i landsbyerne.

Ønsker vi derimod forskellige brugsstørrelser bevaret med de muligheder, det giver for langt flere unge og ældre, for heltidslandmænd, deltidslandmænd, eventuelt hobbylandmænd samt for vores landbrug og for vores landsbyer, kræver det en restriktiv landbrugspolitik. Ønsker vi selvejet bevaret, eller ønsker vi, at kapital udefra skal erhverve landbruget, således at fremtidens landmænd bliver afdelingsledere eller bestyrere for kapitalkoncentrationers interesse?

Det er de politiske spørgsmål, det er spørgsmålene, som organisationerne har udtalt sig om, og som jeg har noteret mig at også politikere har udtalt sig om. Det er da klart, at det er svært at lovgive på dette område, når landmændene ikke er enige – de er faktisk delt i tre interessegrupper – og når de politiske partier har vanskeligt ved at blive enige, fordi man mere eller mindre føler sig tilknyttet disse interessegrupper.

Tolvmandsforeningen udtaler, at enhver landmand bør have lov til at indrette sig med den ejendomsstørrelse og driftsform, han ønsker, og hvis selskaber og institutioner fik lov til at investere i landbruget, ville det løse en række problemer for både den ældre og den yngre landmand. Det er klar tale, det er den fuldkomne liberalisme, som i effektivitetens navn i løbet af ganske få år vil nedlægge hovedparten af dansk landbrug – som jeg før sagde.

Landboforeningerne har været mere forsigtige, de ønsker en smidiggørelse af den lovgivning, vi hidtil har haft. Husmændene fører klar tale, de ønsker under alle omstændigheder familiebruget bevaret, og jeg skal ved denne lejlighed ikke lægge skjul på, at kristeligt folkeparti blandt disse grupper ligger nærmest husmændene, men vi erkender også, at den tekniske udvikling og kapitalomkostninger taler imod familiebrugene. Familiebruget har alle arbejdsmæssige og økonomiske odds imod sig, og kun en restriktiv landbrugspolitik sammen med en samfundsmæssig bevågenhed på forskellige områder vil kunne bevare familiebruget i fremtiden.

Jeg sagde, at spørgsmålet var, om vi politisk ville gøre noget eller ikke gøre noget, og